

Сахалар биір киэн туттар-миньнгэс эппит, уохтаах кымыспыт, миннэр мингэстэ туһунан олбук кэлэстэни буолар. Олорго эбэн байэм уонна улуус киэн туттар сыйлыыттарын улааа эриллэн бүтөн-хатан мууһу-уммут олыттарын эдэр дэсгэ, сыйгы иттиитинэн санга дьарыктанааччыларга, бааһинай халһайыстыбаларыгар иттиэнэ коллективнай да халһайыстыбаларга туһалаах буоларар диин эппиингэ соруккуи.

ПЛЕМЕННОЙ УЛЭ

Кээн 10-ча сэлга илин энэр
г сэллэр эрхлэлтэнэр, улуска
сүүл-сэлга иитнитигэр бары
этүрэн олус табыгастах буолаа.
Кээн улустарга сэлга хатыла-
лх, хара себүгэр халыг, кыһан
олус тамныылат буолуука, срд-
дк табыллар.

Сылыны иттигиз сүрүн көрдүбүз — сылы халкын эмигитин — кимиз уларытыш. Племен- ной атырдарды сактастан млар улукан кыдыууштак арзори, бы- сыра келесийастыбыга кыаллы- бат. Ол ийин кыдыу убагына талан иттигиз дапалларор кимиз- абынмак, улууз кыгар, ардэтте- апаста, баяа ким ардыгар- пастагылыктак. Убага тас са- жаралас, холуу нупола түрүз- ж, толору характаш, эркинлик- кимиз баяа улгун буолуктак. Чокуруус каректаш, кыдыл булу- лу, кере-көр убагылар талбар ордух. Убага ийот, артаа тууур- дабын, сыл кысын түрүк бизе- рин, эмигиттейе суох биэтте, атыртан иттигизастак. Хас да- сыл кыстан көрдөкө, биз- үттээр билээр. Үттээк биз- орота сотору итэр, турганим- талонуйор. Бизлер мууа үстөр оротутуш мам ийин оротугар- димр төрөкүб оjolopo орду- кимизлер сайдаллар.

КӨРҮҮ-ИСТИИ, АҢАТЫ

Төрүү бизлери, атыры бейуақтан тэйиччи 5-10 км сирге түмен аһатыллар. Салгыны ханымакка сылга бириэмэтитэн бириэмэттигэр үчүгэй ханымакка баллаах урэх отунан аһатыллар. Сылга баттимак оту сибэт, у отун сиза урэхан аһалык отностубат.

Ханых кэмгэ аһатар орду-
суй? Маныайлы улахан тэмни-
лар түһэллэригэр үөр сылгыны
хайаан да аһатыллар. Ити сө-
лүннү-ахсынны ыдыарга бо-
лор. Бу кэмгэ сылгы нуолаа
түүт ситэ илик буолан титирнир
сүлүнүр, эмиэстэ буһа түһөр
бастаы аһатыыны 10-нэ күнүк
бүтэрмиллэр. Аһатыыны биер
кэмгэ сарсыардаа аһатыллар,
ирээк сиргэ күн өрүү-өрүү булу-
с ор. Төлө төбө баарыттан

О П Ы Т

СЫЛГЫНЫ ИИТИИ

хөрөн, жинг гана эрлэчн илан
аһалтынхаах, эдэр сүүлгээр
эмис тэнгэ асгаллар. Хайз дэ
түгэнгэ олу олун (кэбифинион,
тракторийн гартарин) айһыны
туһата суох. Хайз, моноотруун-
сүүлгээр тэлсэн кулунуон сөл,
олуулты тэлсэн, шилтэон-асгаллар.
Хайз, аһаллар.

Ихэнх сүрэн агагшм олунчуу бүтүүгээр эвээр уулаах биеэр, халхалтар, нэрлээбит хэмнэгэр агагшмалмаахтар. Дюуусхай-драгшм нлм-хаабушук кырд-агас үлөгшмтэ Р.М.Шахурдм сннсоор мннхнйг халхалнарга, ол эвээр бөлөгэр бийгэр агагшмхос наада-дир. Ити тнхэкс кнмрер уулаах кытаттар ннхнзэр эвээр бн-рагдн кэбиспэтэрмгэр тубалннр сннн субалнм.

Дүйнө таһыгар убакыттын ичтэл чыгыналар дүйнө убакыт аһымыр дэ-дын күн аһсын ыраастыктактар. Сылгы сурдзек чэнчис, оһон ноһуомун тизээн, салаасканан

көпчүлүк камка олус аңгыттылар. Сорофур 2-3 жордох булаллар. Аңгытулар атыр кырын хаач-майбат булан, торуфу ылбак-кын. Сазмай себе 10-13 биз бур-луаттар.

Нанимэктэргэ олгуур сир-
нан дийлэмтүүл, табаристым-
лар кыттыан 50-100 саклыны-
бир сылгыныкка сыйлаан
көрдөрбөккө, идтийбт сыл-
гылыктарга кэрайыр ордух.
Көрүлгөр-истинилэра быдан
кадурстак буолар. Быйын ай-
мах Николай Алексеевич Варла-
мова кыттыан көрдөрбүт.
Опыттаах сылгыныт Егор Дмит-
риевич Озольов 50-тан тахы-
бичи көрөр.Оттон РФ керулу-
жадайыстыбатын үгүлээх
үлэһитэ Николай Алексеевич Те-
рентин эмиз итчка бичи көрөр,
адаларга суба-ама буолар.

Салгылт дээн тымныны тулуйар, олус сүрэтээх, сахалы тулуурдаах ийли буолар. Кини үлэстэ сыаналанымхтаах. Сорон адрэ дээн салгыны дэмкэй хурдук саньыллар. Олох онук буол-ботхэ, көрдөөх, кэриндээхэ, бириэмэтигэр аһааттоо эрэ төрүө биэрэрин умнуукооа.

БОРОДУКСУЃАТА

Былырты абуттарбит улахан эрэ сыгыны, 3 кымы катанары, сиинилэр дикси бисибит, мистабит. Улахан биз (кытарак буоларымын) этэ, кырдык, минимгас, ону тэҥэ доробуега туһалаах. Кичи сэмизэлэр. Сыата олус сыгыта суох, оинобор осолор сабыттан сиинилэр. Ол эрэри очкутулар сыгытын 4 сыл толору итихэ-хэни наада буолар.Оттон ол биһизкэ кыаллыбат. Онон тэрээбит эбэтэр кырдыгас бизни өлөрөн туһада туруоруохха наада.

Дээ, эни убаһа этэ. Сыл зайы күтүн хайзан да илһингэ хаалларгыттан ардуугун өлөрөн идһэһэ гынабын. Кэлиһиги хэмгэ туттарар убаһаларбыт орто ийааһын-нара 120-130 кг буолар. Ити үгүс динилэр бэрсиллэрэ устуна үөр сөөмөтүк ыһылларылтан дэжэ-жэ. Убаһа этин кимэтэ биир 100 солк. буоларына, байгатын сыгы-гы этэ 110-120 солк. буолуон на-аһа.

Сылгы төбөтүн асмаанын эл-батарга бир сулуу Президентстводо бөлүшкөндөрдө буюмда. Эл-батар токумунда бар төрүүр бизде төбөтүр 10 тың. солк. дотшынн төрүү. Очючугар сылгыны нитэр элине ханана төлөнөр, бародуксуяа онороругар ошук уруулар. Сылгы субайа, быра, таша-остул бастын ала. Оштон биз кымына быдышалк. Битиги нәлиликкез сылгыныт Д.Т.Синдөв оролоро кымынанан идртйизиньнаах элбк махтаны мшлар. Сайны эрчине махтарын үлө элбкә мәтәлдид.

Оттон мин кылынын дырар
опорор кэмэр сыгы кутуруутан
дэйбиринг оңорлунан дырык-
танар буолум. Бу димин
кубадантан арыгыччылар,
арчылар саха тарут ытык тэрэлэ
буолар. Сыгы ол курдук, саада-
тооа, таптаах арчычча туфаттан
атыны аралат. Улуу кылынаах
Сахабыг сиригар саха сыгытын
ууһатынан дыа кэргэнтэн
сирилар сыгы заводугар тийэ
быр дырыстаммабыг.

Анасың атың кистәң
дырылатара, күлүңүк. ойуоке-
ли сымдара—бу ситәи харты-
ңа, сака киңитин олобун уйгутун
толору кастуфта. Дьаһегей сөтүн
сыһыгар сана ыалга күлүңүктә
балаһаң.

А.ВАРЛАМОВ,
СР үтүздэх зоотехнига.

ХАЙЫҢАР СУОЛУТАР — МААССАБАЙШЫК!

баһиялыктан хайылары ылыны-
аодыймыг, урууку үгүе түгөстөрбү-
тин сөргүтүбүгү, оскулаларга,
наһиликтөргө үлэни сабалымыг
хайымыг, — деген утуус мунуңда
баһилигы А.А.Шадрин олус сөпкө-
төтөр. Иттии сиктерен, мин манлай
өтүмүлүктөрбүгү, хас наһиликтен
вайы хайылар суолларын
онгором. "Хайылар суолу"

ынгары" дэж дэвгийнхэн
өргөдүл күннэгэ дэж кэргэн
нэн, гүлбэнэн, күлэһэнэн тах
сыһын тэригээрэг. Арай эрх
хайһар булбэсэ, сэлэсэ
дэвһэн дүү эбэтэр ханхулаһын
дүү усулусбуяатын эмлэ тэ
рлэгхэ сэл. Икһиннэн, түү
устар ый сэлэлэнхтэ улус кин
нэгэр (хуһын агтарын күнү

[illegible]

СОЮЗНАР

ИЙЭ ТЫЛГА АНАНАН

Хатын орто оскулатынтар С.А. Невгородов төрөөбүтэ 110 сылын туолууттар анаалар алын сүлүүх кыластар үөрээзччилэригэр дакылааттары көмүскөтүнгө оскура мытылына. Манна II—III кыластартан барыта 14 оё кыттынны ыла. Оболор бары кылаан, кичэйн бэлэмизиммиттарын дүүлүүрүбүз сөз сөмүлүтүбүз. Дагылааттар темалары араас: дым кэмэрин, чөл салар, кылар, төрүт-уус турууларын у.д.а. сууйбуттар. Бастаан туран, оё дагылааттын ис хоһоонун хайдак дойларына тыла теһе сөһө туттара сыналана.

Крнкүрс түмүгүз А. Макаров С.А. Новгоровдов түбүнөн дакылаатынын бастаата. К. Ершова "Эмгэмжюк оплорор түлүгү" диген үлөтүнүн II, Т. Чингигинарова "Аг бөрөксан" дакылаатынын III мисалыгын табылтылар.

Таня ПОПОВА, Үйдэ ПОПОВА,
Хатылы орто оскулатын VIII кылааһын
үөрэнээччилэрэ

ТЫГААҔЫННААХ КОНКУРС ТҮНҮГҮНЭН

Түөлбө салайаччыларга нэһилиэк маллара баре туруктаах байылыат олохтоох буолалларын туһугар кизиг далааһыннаах үлэни ытталлар. Кулун тутар ый 4 күнүгэр П.М.Решетников аатынан народнай театрга түөлбө салайаччыларын улуустары, энкурстара буолан ааста. Манаа 16 нэһиликтэн 16 түөлбө салайаччыларга кэли сыл устата ытпыты үлэлэрин түмүгүн көмүскэттилер. Конкурсаннар бары дагыан талыты курдук бириртэн-биир бэртэр ыттар үлэлэрин да түмүгү ол курдук эбит. Онон, тын ааһыннаах кыирсии киннигэн, бастакы мизаста Чакыр нэһилиэгиттэн "Алгыс" түөлбө салайаччыта Д.И.Егорова табыста. Хатылы "Сутулаан" түөлбөтүн салайаччыта Р.Д.Данилова кыыс буолла, үчү бэриистээк мизаста Чурагын саланньыгын Петровскай түөлбөтүн салайаччыта В.Н.Никитов элчэ.

Мань талын ан номинизацилар хаанайыннара билээрхлыннар. Ол курдук, "Дыз кэргэн политикаан тупсарыга асманай үлэтин ийин" Т.Ф.Седалищева (Болтоног, "Хыйны" түүлбэ), "Чар олох түүлбэтин тэрийиигэ" А.Н.Федорова (Бахсы, "Сандаг" түүлбэ), "Түүлбэм талтыыр дыарыктарыг" А.Н.Григорьева (Одүүлун), "Түүлбэ мааны остулууга" Е.Павлова (Мандархайы "Манзары" түүлбэ), "Түүлбэ талааннарыг" И.В.Гармеева (Чурапчы сэл. "Кэскил" түүлбэ) бэлгэтэниилэр. Үчүгэй үлэлээс түүлбалар салаааччыларыг А.П.Седалищевага (Соловьев) Л.Н.Лугинскага (Кытаанак), С.С.Яблоковскага (Хайхасыг биһигебил билистээс туттарылынылар.

К.ЕФРЕМОВА

АГРО-ОСКУЛА БИРИНЬГЭР ВОЛЕЙБОЛ

Соторугаарыла Дирингнээсн орто агро-оскуолара үлүс сыды бу оскуола бириинигэр volleyball күрүстэлиин буолан ааста. Мана бу күрүстэн барыта 176 орто кыттыны ылла. Ол курдук, Чурапты Хайкасыт, Чакыр, Диринг, Алма, Хадзар, Мугудай орто оскуолаларын, спортивной интернат-оскуола, үлүүстээбэ гимназия уонна Алма үлүүтүн Алтан, Мэнго-Хангалас бүтэйдээк оскуолаларын хамаандалара оонньуотулар.

Күрчүлүмдүү өлүм тарашкинээстик барда. Түмүккө уюлаларга мизистени Хайлаксыт окуулата ылла, II Чакыр, III Диринг жамалалар табыштылар. Отгон кыргызтарга бастакыны Мындагазы, ички интернет-окуула, үстүлү Дирингтабын агро-окуула жамалалар табыштылар. Ички табын, уюлаларга "Түмүккө бастын ооньшочучу" номинация жазайыннан К.Филиппов (Хайлаксыт) "Бастын башачы" – Б.Миларионов (Диринг), "Бастын көмүсчү" – Г.Лебедев (Чакыр), "Каскылзак ооньшочучу" – В.Дюдорев (Хайлаксыт) буолулар, отгон кыргызтарга "Бастын ооньшочучу" – О.Красильникова (Диринг), "Каскылзак ооньшочучу" – Б.Голева (Диринг), "Бастын башачы" – Н.Окоркова (Алма, Алтан), "Бастын ооньшочучу" – Н.Еремеева (интернет-окуула), "Бастын көмүсчү" – Н.Александрова ааттангылар.

Шура ОКОНЕШНИКОВА
Диригнзэби агро-оскуола VIII кылааһы
үөрэнээччигэ

лөр нэгилчлэхтэр салбарынчлалара
дийоннорун хоулзун бу
рзайнынхка бйгачны хыгтары
ситиймээрүйнг.

Сүлхөн ахсын бийги нэвчилээлтигээр хайрхан курактэвгийн ытабыг. Бийл кулун тутар ый 23-24 кунарэгтар республика таһынаах турнир буолуоба. Кулун тутар ый 30-31 кунарэгтар Чыалпарда бэрэстэны Тимофеевтар биринистаргтар курактэһи тариллээтээх. Ол

Иван ИГНАТЬЕВ
Кытапханасы

МУУС УСТАР 14 КҮНЭ — УЛУУС ДЬААЛТАТЫН БАҢЫЛЫГЫН БЫЫВАРДЫР КҮН

Былыр-былыргыттан үлэһит дьоннордообунан биллибит, сылга, ынах сүөһү тоһуруйан үөскээбит Чуралчы улуутун биһир бэдэһи нөһүлүгэр Хадаарга уот-кураан, сүт мөңгөһүтээх хаан тохуулаах, албах харах үлэһит уодаһынаах сэрни, хоту көһөрүлүү кыһарбанаах сылларын кэнниттэн дойдуну чөлүгөр түһэрэ иһин дүүкүөрдээх үлэ-хамнас кэмнэргэ 1952 сыл ахсынны 10 күнүгэр Агафья Тарасовна уонна Роман Степанович Саргыдаевтар дьиз кэргэннэргэр микс оболоро күн сирин көрбүтэ. Кинини Толя дьон ааттаабытара.

Толя төрөппүттэре ыал буолуктарыттан, оччотобу колхозтаахтар сирдэринэн, сүөһү көрүүтүн кылааннах үлэһиттэр хара кырдыахтарыгар дьирри илиилэрин араарбаах кыһыннары-сайыннары биһир өрөбүл күнэ суох эриччи үлэлээбиттэрэ. Онон уолчаан өбө сааһа Таатта урарын алаастарын чээлэй күөх салко нуолур нүүрүддүрүгэр ааспыта. Кыра эрдэриттэн дьонугар илин-атах буола, көмөлөһө улааппыта. Сүөһү үлэтин курдук сырдыгы-хараганы сибиир ыарахан үлэлээх дьонугар дьиз иһинэн таһынан илпэй-туппай үлэ оболор нүүрдүбүтү саныыларга сүктэриллэрэ.

1967 сыллаахха Хадаар начальнай оскуолатыгар үөрэнэ

кырбита.Хара маннайгыттан үөрэххэ састааһын, билингэ-көрүүгэ тардыһылаабын туһунан кыра кылаастарга түөрт сыл үөрөппит, кэлин РФ үөрэҕиритин туйгуна буолбут Мария Семеновна Собакина астына ахтара. Толя ити да сылларга өрөбүлүгэр дьонугар тийээн көмөлөһөн кэлэрэ. 1969 с. Хайахсыт абыс кылаастаах, 1971 сыллаахха Кытааннах орто оскуолаһарын үчүгэйдик үөрэнэн бүтэрбитэ. Үөрэнэр сылларыгар оскуолатыгар комсомольскай тэрилтэ секретарынан талыллан үлэлээһинэ Анатолийга дьон ортотутар тааһаабытара.

Улуус баһылыгы дуоһунаһыгар кандидат Анатолий Романович САРГЫДАЕВ

УДЬУОР ҮЛЭҢИТ

рийэр, түмөр дьобура сайдыытыгар олук буолбута саарбаҕа суох. Оскуолаһа бүтэрээт, оччотобу "тыя сирин романтика-тыннан" комсомол путевкатынан Эрилик Эристин аатынан советскай Улахан Сыһытаабы ычат-комсомольскай ферматыгар үлэлээбитэ. Ити 1971—1974 сылларга ферма коллектива үрдүк көрдөрүүлэри сит

тиһэн коммунистическай үлэ коллективин аатын сүтэр чизэ-

кэ тиксиптэ, бу ситиһини Хадаар отделениета үтү ыһынгыа 2000 кг кырбанын ыларыгар тэһүү күһүнэн буолбута.

Анатолий дуоһабардаах кэмэ бүтэн, үрдүк үөрэххэ киирэр ооругу туруоруммута. 1974 сылтан Хадаар абыс кылаастаах оскуолатыгар интернат нитэччигинэн үлэһит-үлэһин Саха государственнай университете-

тыгар ГФР-га кэлэрэ, үөрэм-мтэ.Ити сылларга оскуола-

ларга география учууталынан үлэлээбитэ. 1980 с. үөрэҕин бүтэрэн, география учууталы идэтин ыһыта.

Оскуолаҕа үлэһит кэмэ-гэр оскуола, нэһилиэк иһинэн ытыллар общественнай үлэ-лэргэ активнай кыттымын ыла-ра. Тэрийэр, салайар дьобур-даах эдэр үлэһит үүнэн иһэрин оччотобу ССКП райкома бали-

тыгар 1981 с. Кытааннах нэһили-

структура тэрийдэригэр тохсунууттан сэттисингэ дьирри — улуус дьаһалтатын баһылыгы социальнай болпуростарга солбуйааччы.

1992 с. сэттисин ыйтан — Чуралчы сэлэһинньэтин дьаһалтатын баһылыга.

1990—1993 оо. оройуон Советин депутатынан талыллан, оройуон Советин исполкомун председателин солбуйааччы.

1995—1997 оо. — Улуус Мунньаһын депутата, Улуус Мунньаһын председателин солбуйааччы.

1997 с. бэс ыйыттан Улуус Мунньаһын председателинан талыллыбыта.

2000 с. тохсунуу ыйтан СР Президенин усина Правитель-ствотын дьаһалтатын кадрдары салайыы управлениетын усина государственнай сулууста от-делын салайааччытынан үлэ-лин сылдьар.

2001 с. Россия Президенин иһинэн Государственной сулу-уста академиятын үөрэнэн бүтэрбитэ.

Анатолий Романович Саргыдаев, көстөрүн курдук, са-лаалта бары сүһүк үлэтин оскуо-латын ааспыт, тэрийэр-салай-ар опыты тоһору мунньуммут салайааччы.

Кэргэнэ Светлана Михай-ловна Чуралчы сэлэһинньэтин "Кэскил" үһүлэһиттэр үлэ-лир, оболордохтор. Улахан уол-лара Сидор ДьТХА бүтэрэн ве-теринарнай инспекторынан Чу-ралчыга үлэһит. Степан СГУ педфагын 5 курсун студена, Саргылана СГУ математичес-кай факультетын 3 курсун сту-дентката, кыра кыыстары Сар-даана улуустаабы гимназия 9-с кылааһыгар үөрэнэр. Онон Саргыдаевтар опхторун-дьаһахтарын булдуммут улуус биһир дьобун-мааны, тергүт-уус удьуор үлэһит ыалларынан буол-лаллар.

И. СОБАКИН.

(Ыстатыйа улуус баһылыгы дуоһунаһыгар кандидат А.Р. Саргыдаевтыгар таһаарылан тэһиллэн).

Диринг оскуолатын үбүлүөйүн көрсө

ҮӨРЭММИТ, ҮЛЭЛЭЭБИТ ОСКУОЛАМ ТУҢУНАН

ректорынан, кини кэргэнэ Елена Алексеевна нуучча тылын учууталынан, Дмитрий Семенович Фомин историгынан, Егор Дмитриевич Дьяковскай физругунан итинэн мин физика учууталынан аһанан кэлбип-пит. Балаһан ыйын 1 күнүгэр биһигини саҥа үлэһит кэлбит учууталлары, нэһилиэк ычат-тара эбэрэлээбиттэ, сибэки дьөрбөтүн туттарбытара. Коллектива А.Г. Габышева, А.Е. Максимова, И.П. Иванова, И.А. Петрова, С.И. Тарасова, Т.А. Макарова, Е.С. Лукина уо.д.а. курдук опхтатха учууталлар элбэхтэрэ. Зауучулут Г.И. Попов эдэр учууталларга болломтотун ууран, уруоктар-быгыгар үгүстүк сылдьан ыры-тан, албах субонн-аманы биэр-эрэ. Педагогтарбыт керүүлэр болпур уос чуолкайдык туру-руллан, итэбэс-быһабыс аһабыстык этиллэн, элбэх кэп-сэтиллэх, санаа аһаһаһылаа-х буолаллара. Үгүс учууталлар ол сабаһаһы саҥа тарбаһыт Липецкай уобалас опхтинэн үлэлэһинэр биһирбикти ыһыт-тары. Оскуолаҕа бэйэни салай-ыны күүскэ киирбитэ, спор-ка уонна уус-уран самодетель-носка минни күүһүгэ буолар-быт. Бастык общественник уонна үөрэх чулуулары оболор элбэх этилэр.

Оскуола үлэһэ салайааччы-тыттан улахан туһулукаах. Оскуолабыт материалнай базата бөбө туруктаах, баһи буолер-гар араас сылларга директор-дарбыт М.Е. Пермяков,

Р.М. Саввин, М.Р. Сисолятин, Е.С. Сидоров үгүс сыраларын биэрбиттэ. Зауучтар Г.И. По-пов, Е.С. Лукина, Д.С. Фомин, М.М. Иванова, Т.С. Есграфова, Л.М. Винкурова, М.И. Романо-ва учууталлар методическай таһымнара үрдүгүгэр, үөрөх-тэһин эйгэтин саҥа ньымала-рын опххо киллэрингэ улахан оруоллаахтара. Оскуола ыһтар үлэһиттэр барытыгар опхсуйбут үтүө үлэһит сабыдыаллара ула-хана. Ол курдук, ыһалыы оройуон оскуолаһарын ыһтары шефствин, сээс аһын ыһтал-лар "олимпиадаска" оскуо-ла ыһыаһа уо.д.а. курдук дьаһаллар оскуола хас да кыһын үөрэнээччилэригэр, учууталларыгар үтүө өйдөбүлү хаалларбытара.

Оскуола биһир ситиһини-нэн хайыскаһах үөрэтинин септөөхтүк тэрийи буолбута. Ол курдук, 1971—1972 оо. үөрөх дьылыттан физика-мате-матика хайыскаһынан үлэлэ-биппит, 1984—1985 оо. үөрэх дьылыттан химияны, биология-ны дьирингэтин үөрэтин киллэ-рилиббитэ. Онон 1988—89 оо. үөрэх дьылыттан тыя хаһаайы-тыбатын идэһэрин дьир-рингэтин үөрэтин саһаланан, оскуолабыт билигин респу-блика маннайгы агро-оскуола баһылыгынан ситиһинээхтик үлэһит. Дьирингэтин үөрэтин кылаастарыгар үгүс талаанна-ах учууталлар айымнылаахтик үлэлээбиттэ. Ол курдук, фи-зиканы В.А. Максимова, Т.К. Дьялова, математиканы К.К.

Романов, И.И. Сергеев, А.А. Ар-хипов, А.Г. Архипова, В.В. Ки-риллина, химияны Е.И. Мака-рова, биологияны Л.Н. Сороки-на, Т.С. Есграфова үөрөппиттэ-рэ. Уруогу таһынан элбэх эбин занятиелар ыһтылаллара, үөрөтин практикай хайыска-һыгар болломто ууруллара.

Үөрэтэр-итэр үлэ ситиһинээх буолуутун иккис сүрүн төрүтүнэн учууталлар опхсуйан үлэһитлэре буол-бута. Саҥа үөрэҕи бүтэрэн аһа-нан кэлбит специалисттарга болломто ууруллан, кинилэри септөөх оһорор дьизэн хаач-чыһыы болпур уһа хаһаары-лара, опхтатха педагогтар ис-тэриттэн наставник сыһаарыл-лан идэни баһылааһынга сүһкэн көмө тэһиллэрэ. Ол түмүгэр учууталлар иһи арды-ларыгар хардарыта көмөлөсүтүү дьылааһыах сыһыанна опхсуйбута, ити пед-коллектив биһэ, хэһиз турукта-ах итинэн оскуола үөрэтэр-итэр үлэтин тийгэ үлүгэи түмүктээх буолуутун хааччы-ыта.

Үлэлээбит 40 сылым устата 871 үөрэнээччини үөрэттиһим, кинилэртэн 112-кэрэ инженер-най-техническай үөрөҕи, 32 тыя хаһаайыстыбатын идэтин баһылааһылар, 59 математик, 44 физик, 28 врач бааллар. Кылаас салайааччытынан үлэ-лээн торус ыһулу таһаардым. Предметтик биһытынан уруо-гу таһынан задана суот-таһыныгар үгүс дьобурдаах оһону дьарыктаабытым. Кини-лэр истэригэр олимпиадаларга ситиһинээхтик кыттан оскуола чизини үгүстүк көмүскээбит: Вася Петров, Сеня Федосеев, Саша Романов, Павел Кузьмин, Алеша Бродников, Афона Дани-лов, Гоша Протодаконов, ку-рутуохтор сөбүлээн дьарык-таһыт Ким Сисой, Коля Ла-

зарав, Коля Поиссеев, Дима Собакин, Петя Сергеев, Вани Карпов курдук оболорбун олус истинник-иһирэхтик саныы-бын. Кылаас салайааччыта буол-лар эрдэһинэ миксэ, оболосх-уруулаах, тоһору ноһорууһкала-ах ыал ийгиттэр, Кузя Дьяков-скай, Мотя Ефремова, Полина Попова, Вера Васильева, Сеня Филиппов, Нина Данилова, Наташа Собакина, Люба Карту-зова, Катя Седалищева, Аника Платонова, Дуня Соколыникова, Ира Алексеева курдук сүрдээх көхтөөх, барыта-бары сис-табас, кылааһы түмөр-сүрүнүүр оболор бааллара олус көмөлөһө эһа. Оскуолабыт үөрүүтүк үбүлүөйүнэн сибээс-тээн кинилэргэ барыларыгар махтал истинг тыһыларын аһы-бын.

Дьэ, ити курдук олх кизг аартыгар үктэнэрбит оскуо-лабыр — кизин, үлэһит буолан уһаарылыбыт кыһабыр били-гин кэргэмининин географ Петр Карильевич Старостин-нын кини 39-с, мии 41-с сыл-бытын үлэһини сылдьабыт. Биһэ оһобут уонна бэйэм икки бал-тын бу оскуолаҕа үөрэммиттэ-рэ. Онон биһиги дьиз кэргэн туох баар опхлут, үлэһит бу-Диринг оскуолатын кытары си-бээстээх.

Үөрэммит-үлэлээбит оскуолабыр, үөрөппит учууталлар-бар, коллегаларбар, үөрэнээч-чилэрбар олхх суолтар үктэн-эрбиккиттэр, бачча ар таһы-ыр идэһинэн үлэһити дьолу биллэрбиккиттэр махтана-бын. Оскуолабыт бараксан өссө үүнэ-сайда, үгүс көлүгэ ыча-ты үөрэтэ-нитэ, үтүөбэ-кэрэбэ угуһа-сирдии туруохтун!

Татьяна Константиновна
ДАЛБАЕВА,
РФ үтүөлээх учуутала.

Диринг оскуолаһа 1954—1955 оо. үөрэх дьылыгар орто оскуола буолбута. Ити иһинэн оройуон иччата барыта Чурал-чы орто оскуолатыгар үөрэнэ-рэ. Бу иһинээһи сыл биһиги-Чуралчыга аһыс кылааска 150-ча буолан түөрт кылаас-комплеһынан үөрэммиттэ, он-тон 1954 сыл күһүнүттэн ыла собууру нэһиликтэр оболоро бары Дирингтэ үөрэнэр буол-буттут. Ити дьыл 8, 9 кылаас-тар аһылыбытара. 1956 с. оскуолабыт бастакы ыһулуун-таһаарыта. Дирингтэри Ам-ма Сулданчытыттан төрүттээх, историк идэлээх Павел Кузь-мин Дьяковскай кизг билил-лээх, таһыттан көрдөөх дьыл-лизин курдук эрзэри бэрт элэ-кэй майгылаах, оболор-үлэһикэ биһир тэһ болломтолоох сыһыаннаах кизин эһа. Кэлин кини Одьулуун оскуолатыгар аһанан барыта, эрдэһин эһа, оболор кылааска иккис сы-лын хаһыатын суох онорорго бачыны көтөбүн олус таһаарылаахтык үлэлээбитэ. Онон пенсияга таһсан ба-ран, 1968 сыллаахтан Дирингтэ кэлин хас да сыл учууталлаа-быта. Онон коллегалыы буолан биһиргэ үлэлээбиппит. Кини биһикэ, эдэр учууталларга, на-ставник буолан маһын субэли-рин-амалыһын билигин мах-тана саныыбын.

Учууталларынан Чуралчы-га үөрэммит хас да учууталлар-быт уонна собууруттан кэлбит араас омук бэрэстэбинэллэре үлэлээбиттэ. Зауучулут Н.М. Керемасов эһа. Химияга Н.С. Габышева, математикага Я.В. Алексина, Е.С. Лукина, нууч-ча тыһыгар нанаһа И.И. Черуль, физикага нуучча Л.М. Ушакова, саха тыһыгар И.Е. Федосеев-Дросо, физкультурага А.И. По-тапов уо.д.а. үөрөппиттэра. Ба-ры да аһанан талыт курдук

А. Е. КУЛАКОВСКАЯ УОННА ЧУРАПЧЫ

СР Правительства

А. Е. Кулаковская — Өксөкүлээх

Владимир Саха литературатыгар,

наука араас салааларыгар,

общественнай-политическай

сайдыыга киллэрбит

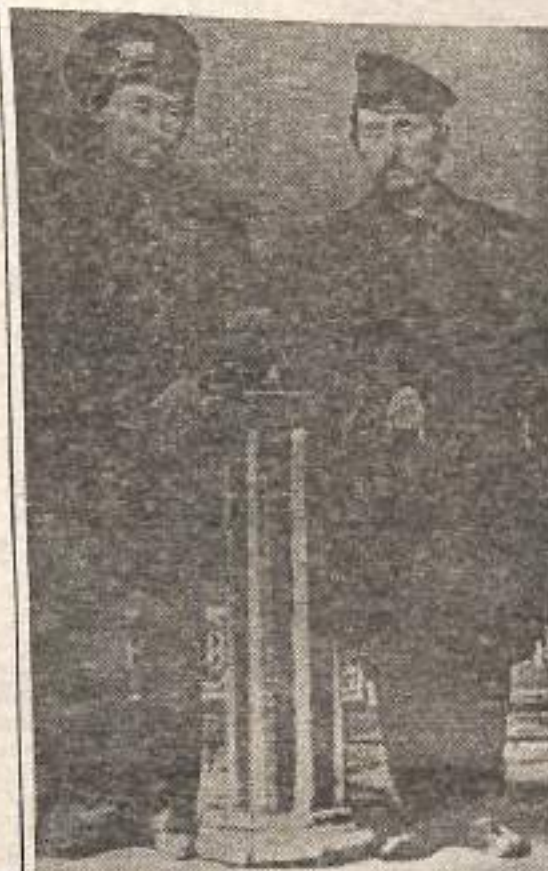
улуу кылаатын сыаналаан,

2002 сылы

ӨКСӨКҮЛЭЭХ ӨЛӨКСӨЙ

СЫЛЫНАН

биллэрбитэ

1. Чурапчы оскуолатыгар үөрэммитэ

Алексей Елисеевич Кулаковская — Өксөкүлээх Өлөксөй 1877 сыл кулун тутар 16 күнүгэр Боотуруускай улуус 4-с Дьохсогон нэһилиэгэр сэмиз ыалга төрөөбүтэ. Оччотоогу Боотуруускай улуус билингги Чурапчы, Таатта уонна Амма улуустарын территорияларын сүрүн өттүн хабара, 31 нэһилиэктээбэ, Саха уобалаһын саамай улахан улууһа буолара. Кулаковская төрөппүттэрэ билингги Таатта улуутун Чычымах бөһүөлэгин таһыгар Амма сүһүнүнэн Учай диэн сиргэ олохтоохторо. Ити Чурапчыттан уонтан тахса көстөөх сир.

Оччотоогу улуус сахалара бүтүннү кэриэтэ үөрэбэ суохтара. Боотуруускай улуус Амма-тыттан ураты 24 нэһилиэгэр соҕотох Чурапчы бири кылаастаах начальнай училищета баара. Онно нэһилиэктэн биридди оҕону хомуйан үөрэтэллэрэ. Оскуола ороскуотун учуутал хамнаһыгар тиниэ барытын улуус бэйэтэ уйунара, атыннык эттэхэ, олохтоох нэһилиэнньэттэн нолуоктаан ыалалара. Ыраактаабы былаастара улуус оҕото үөрэткэнэрин туһугар соххор да солкуобайы дараһыйбат этилэр. Итинник кэм бүрүүкээн турдагына улуус дьоно үөрэх олоҕо туһата бу диэн, билэ-көрө иликтэрэ. Кулаковская ийэтэ, аҕата да киини бэйэлэриттэн арааран үөрэххэ ытар санаалара суоҕа. Хата, ону улахан уоллара Уйбаан үөрэх суолтатын билбит киһи буолан, дьонугар тылын ылымнаран, 1886 сылга быраатын Өлөксөйү Чурапчы оскуолатыгар ылларбыта.

Иван Елисеевич Кулаковская-Оонньуулаах Уйбаан быраатыттан 12 сылынан аҕа этэ, Алексей үөрэххэ киирэрбиттэр туспа ыал буолан олороро. Оҕо ардабына ытык Күүлгэ таһаар дьэтигэр лөчүгөр бэйэтигэр олорон үөрэммит, нууччалыы

ааҕар-суруйар буолбут. Лөчүгөр өлөн хаалам, бири сыл Чурапчы оскуолатыгар эбии үөрэммит. Салгы үөрэнэн баҕарбытын дьоно буолумма-тахтар. Мэлдьитин ырыалаах-тойуктаах сылдьарын, көрү-нэри көбүлээччи буоларын иһин дьоно-сэргэтэ киини таптаан Оонньуулаах Уйбаан диэн ааттаахтара.

Оонньуулаах Уйбаан чачы да айылбаттан бөрүлүбүт таалааннаах ырыаһыт-тойуксугэ эбит. Киһи бэйэтин улуутун аатырбыт ырыаһыттарын кытта күрөстэһэн ылыһыта, туйсу-бута биллэр. Ону таһынан улуустарга ыгырыыга сылдьан ылаан-туойан кэлэр үгэстээбэ үһү. Үсүсүгэр бэйэтэ айбыт ырыаларын ылыһыра, соробун сурукса киллэрэрэ. 1913 сылга "Саха сангата" диэн сурунаал киһи "Сут ырыата", "Хонон турарбыт ырыата" диэн айымньыларын бачээттээбитэ.

Оонньуулаах Уйбаан хас да нэһилиэккэ суруксуттаабыта, аҕа уһун чаччынаната, нэһилиэк кинээһэ буола сылдьыбыта. 1913 сылга Боотуруускай улуус арахсытыгар Таатта улуутун бастакы кулубатынан талыллан үлэлээбитэ. Киһи урут бачээттэммит уонна илиинэн суруллан биһиги кэммитигэр ордон

калбит ырыалара 1995 сылга "Халлаан сырдыра" диэн кинигэ бачээттэннилэр. Хомуйан онордо уонна бачээккэ бааламмыта Өксөкүлээх Өлөксөй сэмиз Людмила Раасовна Кулаковская. Бу дьонун кинигэ Алексөй Кулаковская саха улуу киһитэ буолан тахсытыгар тирэх буолбут Оонньуулаах Уйбаан үтүө аатын тилиннэрэр, киһи олоҕун уонна айымньыларын норуотка, ыччаага аан мантэй билиһиннэрэр суолтаах.

Был 130 саастарын баалаттир С.А.Новгородов аатынан Чурапчы орто уонна алын сүһүк оскуолалара Өксөкүлээх Өлөксөй манна үөрэммитинэн кизэн тутталлар. Кулаковская Чурапчыга 1889 сыл тохсунньуга диэри Николай Кирикович Горловскойга, онтон салгы аҕабыт уола Александр Ильич Некрасовка үөрэммит. Горловской төрөппүттэрэ Чурапчыга үһүнүк олорбут нууча дьоно этилэр. Киһи бастаан Чурапчы оскуолатын, онтон Дьохсогонка уолаптар прогимназияларын бүтэрбитэ, саалгы үчүгүйдик билэрэ. 1885 сылтан 17-18 саастаабыттан Чурапчыга учуу-талаабыта.

Оччотоогу нуучатытын оскуолатыгар саха оҕотун хара маннайыттан букатын билбэт тылынан, нуучча оҕотугар аһаммыт учебнигынан үөрэтин үөрэнээччи да, үөрэтээччи да таһаарыа ыраахынан билингги дьон сэрэйинээччи эрэ сөп. Бири кылаастаах начальнай оскуоланы саха оҕото түөрт сыл үөрэнэн бүтэрээтээбэ. Николай Горловской 20-тан тахса үөрэнээччини хаһан үөрэнэ киирбиттэринэн үс бөлөххө арааран тус-тустаа соруудабынан дьарыктанара. Киһи чаччы кыһамнылаах учуутал буола-

рын, үчүгэй түмүктэри ситиһитин архив докумуоннара көрөтүмүллэр. Биирдэ Алексөй Кулаковская көтүлүктэн дыһыттар бербытын уонна кэмигэр үөрэнэ кэлбэтэрин туһунан улуус быраабатыгар (управа) сурук түһэрбит. Онуоха быыбарынай (кулуба камалёвөөччүтэ) Шестаков 4-с Дьохсогон нэһилиэгэр Кулаковская оскуолатыгар аҕала охсорго дыһал ыппыт.

Чурапчы оскуолата аһыл-лааһыттан (1872 сыл) үөрэнэ-эччилэр үгүстэрэ оскуола чу-гаһыгар олорор дьадаҕы ыал-ларга дыһаллаллар, аһынан-таналынан хаччылыылар мөлүбө, дыһа дьарыктанар-га, ордуу нуучча тылын билэр-гэ, сөптөөх усулуобуйалара суоҕа. Ол иһин учууталлар, ол иһигэр Горловской, улуус оскуолаларыгар пенсионеры (интернаттары) аһарга дьанылан туруорсубуттара. Ол түмүгэр Саха уобалаһын губернаторун дыһалынан 1887 сылтан улуус быраабата Чурапчы оскуолаты-

гар пенсионер олохтуурга сылга 900 солк (10 пенсионерга 90-нуу солк) үбүлээһини саҕалаа-быта. Ити 10 оҕо иһигэр Алек-сөй Кулаковская пенсионер бу-олбута.Пенсиону туттааччы Телай нэһилиэгин кинээһэ Фе-дор Пинигин улуус бырааба-тын кытта түһэрибит дуоҕаба-рын хас да пурун толорботох, пенсионердары аһынан-таналынан ситэ хаччылыыта, дыһа дьарыктанар усулуобуй-аларын ситэ тэрийбэтэх. Ол туһунан 1888 сыл алтынньы-гар Горловской улуус бырааба-тыгар суруйбут.Докумун бүтүтүгэр учуутал ыйбыт итэҕэстэрин туората охсорго эбээһинэстэнэн Пинигин илии баттаабыт.

Горловской отчуотугар су-руллубутунан, 1887 сылга Чу-рапчы оскуолатын 13 оҕо бүтэрбит, итилэртэн иккитэ прогимназияга үөрэнэ киир-бит. Бу оччотоогу улуус оску-латын үлэтин саамай бастыг көрдөрүүтэ буолар. Кулаков-скайы кытта бири кэмгэ үөрэм-миттэртэн сүүрбэттэн тахса оҕо оскуоланы бүтэрбитэ диэн са-бабалыаха сөп. Итилэртэн бэрт аҕыйахтара, ол иһигэр Илья Никифорович Башарин (Кытаанах), Ахаксий Петрович Каргузов (Болтоно), Петр Ва-сильевич Шестаков (Ачабар), салгы үөрэммиттэрэ биллэр. Оччотоогута сахаттан бири эмэ үһүлүчү дьулуурдаах ыччат бэрт эрийинэн үрдүк үөрэххэ ыллалан үөрэнэрэ. 2-с Игидэй нэһилиэгин (билигин Таатта Игидэй) дьадаҕы ыалын оҕото Дмитрий Иванович Филиппов реальнай училище канииттан 1900 сылга Томский универси-тетин медицинский факульте-тын бүтэрбитэ. Киһи Чурапчы оскуолатын бүтэрбиттэртэн

П.Н.Сокольников канииттан ик-киһинэн үрдүк үөрэхтэммитэ. Хомойуох иһин, университеты бүтэрээт өлбүтэ. Эмэ Кулаков-скайы кытта биригэ үөрэммит, ол гынан баран, салгы үөрэм-мэтэх дьонтон 1-кы Боулугур нэһилиэгин (билигин Одьулуун) ыччатын Михаил Афанасьевич Дьяковскайы (Тыһыйбах) аат-тыбыт. Оскуоланы бүтэрэн ба-ран бэйэтэ үөрэнэн, элбэхтик ааҕан кизэн билииттэх киһи бу-олбут, билиитин-көрүүтүн дьонугар-сэргэтигэр маддьи-тин пропагандалыыр идэлэм-мит, улуутугар революционнай хамсаанын көбүлөөччү, улуус бастакы коммунистарыттан би-ирдэстэрэ, 1-кы Амма улуутун ревкомун председатели буол-бут, гражданскай сэрмизгэ кыт-тыбыт.

1890 сылга Кулаковская Чу-ралчы оскуолатын үчүгүйдик үөрэнэн бүтэрбитэ.Ити сыл Дьохсогонка алта кылаастаах прогимназията уларытыллан сэттэ кылаастаах реальнай учи-

лище буолбута. Эмэ убайа Оонньуулаах Уйбаан этиитинэн Өлөксөйү аҕата Далиһизэй сал-гы үөрэттэрэ куоракка киллэр-битэ. Чинсеник, атыһыт би-итэр бочуоттаах инородец (сак-алары итинник ааттыыллара) бу-олбатах эбиккин диэннэр уолун реальнай училищегэ ылбатах-тара. Тэҥнэһэ дуо, Далиһизэй бара сатаан Өлөксөйүн духов-най училищегэ үөрэттэрэр бу-олбут. Кулаковская духовнай училищегэ үөрэнэрин сөбүлээ-бэккэ, реальнай училищегэ көһөрбөр көмөлөс диэн кыһын убайыгар суруйбут. Оонньуула-ах Уйбаан хаста да кырынан үрдүкү сууттартан көрдөһөн, ороскуот бөһүнү сүгэн нөгүө сылыгар быраатын реальнай училищегэ ылларбыт. Кулаков-скай духовнай уонна реальнай училищелер маннайгы кылаас-тарын туйгун уонна үчүгэй сы-наларынан, оттон иккис кы-лааһы маннайгы степеннээх наҕараадалаһан бүтэрбитэ. Ки-һи ити ситиһимэлэрин төртүгэ Чу-рапчы оскуолатыгар ууруллубу-та.

Кулаковская үөрэхтэнигэ инники дыһытыгар улахан су-олтаабыта. Поэт быһытынан суолун-иһин булуутугар ну-уча үрдүк сайдылаах реалис-

тической литературатын сабы-дыла баара. Ол гынан баран, киһи сүдү талаана арыллан тах-сыбыт төрүт ситиһэ төрөөбүт норуотугар. Өксөкүлээх Өлөксөй айымньыларын тылба-астаабыт нуучча поэта Влади-мир Солоухин национальнай поэматын Сохса таһаарбакка саһааран сытыарбыккыт ды-биттэх. Улуу суруйааччы эрэ буолбакка, ону тэҥинэн ученай, философ, общественнай дея-тель быһытынан да Кулаков-скай национальнай төрүттээбэ диитбит. Киһи норуоттан уонна норуот педагогикатынан итилл-лэн тахсыбыта.

Кыратыгар Тыараһаҕа ий-этинэн эһитигэр итиллибитэ. Канииттан икки сыл аҕа Ороду-маан диэн уоллара уоспаттан өлбүтүн кэннэ Далиһизэйгэ Өлөксөйү төттөрү ылбыттара. Эйэ-дэмнээхтик олорбут, үлэ үһүгэр сылдьыбыт эһээтэ, эбээтэ, ийэтэ, аҕата киһини са-халыы сизри, үгэһи тутуһан, таптаан, кутун-сүрүн харыста-ан,күүһүрдэн, саастыылаахтар-ын кытта оонньотон, үлэ-ба-хамнаһа сыһаран илпииттэ-рэ. Ону тэҥинэн Өлөксөйгө убайын үтүө холобура улахан сабыдыллаабыта. Киһи сыты-хотуу, сайдам оҕо этэ.

Анемподист Софронов 1925 сылга суруйбута: "Саха сири таллаһаах поэта уонна ырыаһыта Кулаковская 9 сааһыттан саха ырыаларын, үһүэһүннэрин, олонхолорун уонна кэпсээннэрин интэ-риэһиргээн барбыта, 13 сааһыгар суруйуутун саҕалаа-быта, улам албхтик, дьаныар-даахтык үлэллэр уонна тиллээбэр, саха норуотун литера-туратыгар биллэр-көстөр мизэ-тэни ылар". Манна оҕо көөнөрү дьаалаатынан буолбакка, интэ-риэһиргээн истиитин туһунан этилэр. Аны ити интериэһэ күүһүрдэн-күүһүрдэн, Кулаков-скай суруйар идэтин, аһарга хо-лонуутун олус эрээ, Чурапчы оскуолатын бүтэрэр сылыгар саҕалаабыта. Кулаковская поэ-зига чуолаан норуот уус-уран айымньытыттан ситиһтэмми-тин, чуолаан норуот айымньы-тын барба баайа поэт тирэнэр тирээбэ, көтөр кыһата буолбутун Софронов ким хайа иннинэ ба-лиэтээн эппитэ.

Сахалыы маэссабай сурук-бичик айыла илигинэ бириди-илээн үөрэттэх дьон Бетлингк алфавитынан сахалыы суруйар буолбуттара. Кулаковская Чу-рапчы оскуолатын бүтэрэр кэ-мигэр эмэ ити алфавитынан ааҕарга-суруйарга үөрэммит диэн сэрэйиллэр.

Кирилл ПЕРМЯКОВ,
СР үөрэбириитин
үтүөлээх үлэһитэ.

Хаартыскаларга: А.Е.Кула-ковская убайын И.Е.Кулаков-скай-Оонньуулаах Уйбааны кытта. 1891 с.; Н.К.Горловской.

ТАРИФЫ телерадиостудии "Маарыкчаан" на политическую рекламу на выборах главы администрации улуса

п/п	Вид предвыборной агитации	Стоимость мин./руб.
В прямом эфире		
1.	Выступление	250
2.	Интервью	250
3.	Дискуссия, дебаты	250
4.	Горячая линия (с прям. тел.)	250
В записи		
1.	Выступление	200
2.	Интервью	200
3.	Дискуссия, дебаты	200
Изготовление продукции		
1.	Видеозаставка	500
2.	Рекламный ролик	От 1200
3.	Телесюжет	От 1000
Прокат ролика		
1.	До 15 сек.	80
2.	До 30 сек.	120
3.	До 45 сек.	160
4.	До 60 сек.	200

ОСКУЛА УБЛУВҮЙГЭР ҮНГҮРАБЫТ!

Кулун тутар 23-24 күннэригэр Диринг орто агро-оскулата 80 сыллаах убулүйгүн бэлэтир.

Бары үөрэммит выпускниктары, үлээбиг учууталлары кэлэн кыттыны ыларгытыгар ынгарабыт!

Оскула администрацията.

ВНИМАНИЮ ПЕНСИОНЕРОВ!

Торговый дом "Илин" сообщает, что с 26 марта 2002 года прекращает выплату пенсий товарами в утесах и приглашает всех пенсионеров посетить пункты выплаты пенсий товарами. Также сообщаем, что цены на основные продукты питания значительно снижены. Лимит 460 рублей на одного пенсионера.

Предлагаем организациям всех форм собственности, предпринимателям приобрести продукты питания по пенсионным ценам.

Принимаем заявки от организаций для снабжения Ваших работников продуктами питания.

Прекращение выплаты пенсий товарами производится согласно приказа Отделения Пенсионного фонда РФ – Единой Пенсионной Службы по РС (Я) № 01-14/30 от 21 февраля 2002 года.

По вопросам приобретения и снабжения продуктами питания обращаться: в с. Чурапча – магазин ПВПИ, 41-702, 41-644; в г. Якутске – ул. Жорнишского, 7, тел. 43-20-89, ТД "Илин".

Администрация ГУ УПФ
Чурапчинского улуса.

БИЛЛЭРИИ

Чашынай предприниматель П.П. Захаров Чурапчы сэлээннэтин Ленин улусунан 89 №-гэр базар "Автозапчасти" маҕаһына 4-с рынока (таас остолобуой таһыгар) көстө.
КЭЛИНГ, СЫЛДЫНГ, АТЫЛАНЫНГ!

АТЫЛЫБЫТ

Мындабайыттан 7 х 9 м капиталнай истизналээх, буруус мастан онтоһуллубут, итигэр системалаах дьэни. Көһөрөн ылаахытын син. Сыйаҕа – көксэтинэн. Билсэр тел. 41-135.

ПРОДАЕТСЯ

Бензоила "Дружба" (3900 руб.); эл. станция; мотопомпы; сварочные трансформаторы; зернодробилки; доильные аппараты; эл. сепараторы; инкубаторы; эл. инструменты; эл. насосы; шланги; мотоблоки; сенокосилки параконные; лопаты снеговые; сапоги резиновые; спец-одежда и др.

Магазин "Байылыат" (с. Чурапча, аэропорт), тел. 41-384.

СҮТҮКТЭННИБИТ

Местников Алексей Николаевича 1990 сыллаахха Чурапчытаагы орто кыһаҥы оскуолаты үөрэнэн бүтэрбитин туһунан бэриллибит аттестат сулутунан дьыҥа сурунун аарыллар.

SENAO SN-358 радиотелефон трубка сутта. Ким булбут маннаага Чурапчы сэлээннэтигэр "Елена" маҕаһыныга эбэтэр 7 ч. кэнниттэн 42-452 телефонна биллэргитигэр көрдөһүбүн.

ЭБЭРДЭЛИНБИТ!

Убаастабыллаах Майя Николаевна ШЕЛОМОВАНЫ 60 саакыи туолар убулүйдээх күнүгүн итиитик, истинник эбэрдэлибиг!

Эн ор сыларга үтүө суоһастаахтык суут систематыгар үлээбиккинэн уонна үлэни сылдыарынан кизин тутубит, астынабыт. Баҕарабыт кытаанах доруобуйаны, алааска дьалу-соргуну.

Чурапчытаагы федеральной, мировой сууттар, нотариат, адвокатура коллективтара.

Убаастабыллаах коллегабытын, Чурапчытаагы республиканской спортивной орто интернат-оскуола Мырылатаагы тустууга федеральн тренерин НИКОЛАЕВ Гавриил Гаврильевичи 55 саакыи туолар убулүйгүн итиитик, истинник эбэрдэлибиг!

Эйиэх кытаанах доруобуйаны, сиргэ баар бары үчүгэни, үгүс үөрүүнү баҕарабыт. Дьыҥ кэргэнтэргэ дьаа-сөргү тохсойдун.

Интернат-оскуола уонна ЧФКСИ коллективтара.

Ытыктыыр кэргэммин, истинник эбэрдэлибиг, убаастабыллаах кылыммин, эйбэс эбэрдэлибиг, сайаҕас эбэрдэлибиг, Холтоҕо кыһаҥыи алааска, үлэ ветеранын Екатерина Афанасьевна ЭВЕРСТОВАНЫ 60 саакыи туолар уруйдубут!

Күндү киһибитигэр марыи малласпатын, үөрүү эбэрдэстим, кэскил көксэстим, үйгүс уһаатын, дьаа тохсойдун дьыҥ ааһыбыт.

Эн кизин-хоһуу майыи, алааска тулаурун, сахалыи сизрин биһигини эбэрдэстим.

Күндү ийэбит, өссө да үһүн сыларга чэкиин сылдан биһиэхэ үтүө субэбит, бөгө тархы, туһа-дүйбүт эркин буоларга баҕарабыт.

Кэргэниг Михаил Петрович, уолаттарын, кыргыттарын, күтүтүг, сизинэриг, аймактарын.

Кэрэ дууһалаах, эйбэс майылаах, улаханник убаастабыллаах эбэрдэлибиг ЭВЕРСТОВА Екатерина Афанасьевна 60 саакыи туолар үөрүүлээх күнүгүн ис сүрэхтэн итиитик, истинник эбэрдэлибиг!

Биһиги тустуугар ахсаабат кыһаҥыи, эйбэс сыйыи, үтүө субэи-амаи иһин муһура суох махталбытын эбэрдэлибиг.

Күндү киһибитигэр сир үрдүгэр киһиэхэ анаар бары үчүгэни, кэргэни, үтүөнү баҕарабыт. Ор сыларга дьыҥ кэргэнтэ талтала, дьонун-сэргэи махтала, итиктабыла эйигин арыалыи туруохтуннар.

Быраатыг Егор, балтыларын Леночка, Шура.

Чурапчы сэлээннэтин алааска, үтүөс бо-чуттаах гражданын, итиктээхчигэр бастаахын 1977 с. ССРС уонна РСФСР наруотун үөрэтиитин туйгунун аатын маһыт, үгүс улуус-тарга уһуулаһыи тартыһыт, 46 сыл итиктээх-чигин үлээбиг ВАСИЛЬЕВА Ирина Егоровна 75, үлэ ветерана, хоту көһөрүлүү кыттылааҕа, эбэрдэстим, дьыҥ кэргэни иһирэх талтала ЧИЧИГИНАРОВА Анастасия Степановна 70 саакыи туолар эбэрдэлибиг!

Биһигини сэргэстим, үрдүгэр-күтүгэр, көр-күтү аргыстаах, санаабытын көтөҕөр, күөс эбэрдэстим, дьыҥ кэргэнтэ, үйгүс уһаатын, эйиэх-сиккиит эбэрдэстим, дьаа-сөргү тохсойдун!

Бэйэриктээн Арыыына.

МАХТАНАБЫТ

Биһиги убайыт, аҕабыт, абаҕабыт, Мугудай нэһилиэгин олохтоҕо ТОЛСТОУХОВ Василий Герасимовичи 1 сүтүрбүт ыра-хан күнүрбүтүгэр өйөбүл буолбут, үлэтигэр тэҥнэ сүрдүг-күтүг, үл-ас өттүнэн көмөлөстү аймактарыгар Толстоуов С.С., Толстоуов С.Г. I уонна II, Толстоуов П.П., Адамов А.Г., Петров С.С., Пермяков Д.Д., Васильев И.Е., Толстоуов Е.П., ыаллар-бытыгар, дорботорбутугар Захаров И.С., Монастырева Т.А., Федоро-ва Ф.Е., Терюкин А.И., Мокначевская В.Е., кинилэр дьыҥ кэргэнтэ-ригэр, уонунан сыл үйэтин уһаагы кыһаҥыи туран туруулаһан элбэбит Неустроева Т.Я. сибидиссийдээх олохтоох балыына ба-ры үлэтигэр, невропатолог-врач Снежева Л.Н., тийэх суолу-гар аһынытын тэҥнэ үлэстэн атаарсыт бары аймактарыты-гар, дорботоругар истин махталбытын биллэрбиг.

Эйиэхэ марыи малласпатын, өлүү-сүтүү өҥөбүтүн, кыһаҕа кыһаҕытын дьыҥ ааһытын тирдэбиг.

Өбөлоро, балта, күтүгэ, сизин аймактара.

БИНИГИ ӨҢӨБҮТҮНЭН ТУАНЫНГ!

Чурапчы – Дьокуускый – Чурапчы маршрутунан дьону таһабын, Төлөйөн, Мугудайтан дьону ылабын. Билсэр тел. 41-357.

ҮЛЭҢИТТЭРГЭ МАХТАЛ

Быйлыгы сыла киирэн баран Болуур нэһилиэгэ Маарыкча-аннаагы потреббществога сыһарылламыт абыранныыт. Маҕаһыиытыгар ас, табаар эгэлгэ дөлүчү тардылан туу-рыттан олохтохтор үөрбиг. Маҕаһыи үлэһиттэригэр, бикэр-дэргэ махталыт улахан.

Эйигини барыгытын сандал саас үүмүтүнэн эбэрдэлибиг, инникитин өссө ситиһилээх үлэни баҕарабыт.

Мария ПАРЛОВА, Мындабайыи.

Күндү уолуи, кэргэнии, аҕабыт, убайыи, Чурапчы сэлээннэ-тин олохтоҕо, спорт ветерана

ШЕТАКОВ Петр Иванович

кулун тутар 12 күнүгэр ырахан ыраһытан олохтон туорабытыи, дьириник курутууи туран, бары аймактарыгар, табаарыстарыгар, билэр дьонугар иһитиннэрбиг.

Ийэтэ, кэргэни, өбөлоро, балта.

Куруһунарын тирдэллэр:

– Чурапчытаагы спортивной интернат-оскуола выпускнига, ССРС үлэтигэр тренери Д.П. Коркин бири бастагы итиктээхчигэ, күнүг тустууга ССРС уонна халсаҕайга СР спордун маастара, рес-публика көгүл тустууга 6 төгүлээх чемпиони, халсаҕайга 2 төгүлээх абсолютнай чемпиони, үлүү, республика көгүл ор сы-ларга чистээхтик көмүсэбиг бири бастыи спортсменныи Шес-таков Петр Иванович эмиска ыалдан өлбүтүнэн кэргэнигэр Акули-на Васильевнага, өбөлоругар Д.П. Коркин аатынан ЧРОСИО уонна ЧФКСИ коллективтара, холбоһукаах профколлектара.

– Талталаах кэргэни Петр Иванович олохтон туорабытыи, тэригэ кыһаҥыи бугалтыгарыгар Шестаков Акулина Васильев-нага, өбөлоругар, аһыларын тэҥнэ үлэстэн, "Чурапчы" МТС ГУП администрацията, профкома, коллективтара.

– Кэргэнигэр, ор сыларга тутуу тэригэтин кыһаҥыи буг-галтынан үлээбиг Акулина Васильевна Шестаковага, ийэтигэр Прасковья Спиридоновнага, уолаттарыгар Костяга, Ваняга, Са-шага "Чурапчыагрострой" АО, "Чурапчыстрой" ХЭО коллективтара.

– Күндү уол Петр Иванович олохтон туорабытыи, урууку байлэрии үлэһиттигэр, тэригэ ветераныгар Прасковья Спири-доновна Шестаковага, кэргэнигэр, өбөлоругар, балтыгар, аймак-тарыгар "Сага олох" редакционной-издательской холбоһук коллек-тивтара.

– Кэргэнигэр, биригэ үлээбиг коллективтарыгар Акулина Ва-сильевнага, уолаттарыгар Костяга, Ваняга, Сашага, ийэтигэр Прасковья Спиридоновнага дьонугар.

– Кэргэнигэр Акулина Васильевнага, ийэтигэр Прасковья Спи-ридоновнага, балтыгар, өбөлоругар, аймактарыгар Татьяна, Миха-ил Смирновтар, кинилэр өбөлоро.

– Күндү аҕа, тутуу, спорт ветерана, СР көгүл тустууга 6 төгүлээх чемпиони Шестаков Петр Иванович соһумардык ыалдан өлбүтүнэн ийэтигэр, балтыгар, кэргэнигэр, уолаттарыгар Чурапчы-таагы спортивной интернат-оскуолаты 1969 с. биригэ үөрэнэн бүтэриит табаарыстара.

Чэкир нэһилиэгиттэн төрүттээх Таатта улуутун Кыый бөлүөлэ-тин олохтоҕо, көгүл тустууга ССРС спордун маастара, түөрг өбө талталаах аҕа

МАТВЕЕВ Николай Николаевич

соһумардык ыалдан өлбүтүн, дьириник курутууи туран, бары ай-мактарыгар, табаарыстарыгар, билэр дьонугар иһитиннэрбиг.

Биригэ төрөбүт эдьиийдэргэ, убайдарга, быраатта, балта, аймактара.

Куруһунарын тирдэллэр:

– Быраата Николай Николаевич өлбүтүнэн Мотрена Николаев-на Матвеевага, кини өбөлоругар Спелсцевтар дьыҥ кэргэнтэргэ.

Күндү быраатыи, убайыт, Чурапчытан төрүттээх Сунтаар улуутун олохтоҕо, тыыл, педагогическай үлэ ветерана

ПОИСЕЕВ Василий Семенович

ырахан ыраһытан кулун тутар 11 күнүгэр олохтон туорабытын, дьириник курутууи туран, биригэ үлээбигтигэр, табаарыстарыгар иһитиннэрбиг.

Убайа Василий Гаврильевич Поисеев, бырааттара.

Куруһунарын тирдэллэр:

– Педагогическай үлэ, тыыл ветерана, Сунтаар улуутугар өлөрбүт Поисеев Василий Семенович ырахан ыраһытан өлбүтүнэн убайыгар, Ага дойду сариниин, педагогическай үлэ ветераныгар Василий Гаврильевич, быраатыгар Чурапчытаагы сурун үөрэхтөөһүн оскуолатын учууталыгар Василий Васильевич Поисеевтарга, чугас аймактарыгар улуустаагы үөрэх управлениета, үөрэх үлэһиттэрин профсоюзун комитеттара.

Аҕагыгар Сергей Афанасьевич, ийэтигэр Валентина Алексеев-на Дьяковскайдарга, балтыларыгар Надежда, Ларсага, быраатыгар Сережага талталаах өбөлоро, убайдар

ИГОРЬ

соһумардык өлөн туорабытыи, бэйэбиг дьирин куруһуиыи тирдэбиг.

Сылаи балыһатыи коллективтара.

Редактор ПОПОВ Г.Г.
ААДЫРЫСЫТ: 678670, Чурапчы сэл.
Кырг Марк уул, 26 "а".
ТЕЛЕФОННАРЫТ:
редактор – 41-332, отделлар – 41-265.
E-mail: sapalob@churapchak.ru

Хаһыаты төрөтөөччилэр: Саха Республикатын Правительства, улуус дьаһалтата, редакция. Хаһыат сахалыи тылланан онтурунуука, чэпчиргэ, субуотата таһар. Хаһыат индекса: 54907

"Сага олох" редакционной-издательской холбоһук. Офсетнай бөтөт. Сакааһын № 29. Тираж 2488. 13.03.2002 с. бачааҥа бэрилиннэ.

Автор суругар этиллэр санаа редакция позициятыгар мэлдьи сөп түбөһөр буолбатах. Суруга ыйыллар чакчылар кырдыктаахтарыгар эппитинэни автор тус бэйэтэ сүгэр.